

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania K. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14 grudnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 29 października 2021 r., sygn. akt III AUa 274/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle (organ rentowy) decyzją z 1 lutego 2018 r. stwierdził, że K. K. (odwołująca się), jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 sierpnia 2015 r. do 18 kwietnia 2016 r. oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w tym okresie.

Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z 7 lutego 2019 r., IV U 243/18 oddalił odwołanie K. K. od powyższej decyzji. Sąd Okręgowy ustalił, że do 30 czerwca 2015 r. wykonywała pracę w S. w S. jako pracownik tymczasowy skierowany do S.

przez agencję pracy APP M. P.. Podczas zatrudnienia na czas określony wnioskodawczyni zaszła w ciążę, lecz jej umowa nie została przedłużona do czasu porodu. Po ustaniu zatrudnienia, odwołująca się korzystała z zasiłku chorobowego do dnia 24 lipca 2015 r. Za okres od 24 lipca 2015 r. do 25 sierpnia 2015 r. została orzeczona jej niezdolność do pracy zaświadczeniem lekarskim. W czasie orzeczonej niezdolności do pracy wnioskodawczyni nawiązała kontakt ze spółką „Równi w Pracy”, z której pomocą podjęła kroki w celu założenia działalności gospodarczej.

W dniu 29 lipca 2015 r. odwołująca się dokonała zgłoszenia firmy pod nazwą Y. salon urody K. K. do Centralnej Ewidencji Informacji o Działalności Gospodarczej, wskazując jako datę rozpoczęcia działalności 1 sierpnia 2015 r. i przeważający przedmiot działalności fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne. Zgłosiła się do ubezpieczenia emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz dobrowolnego chorobowego od 1 sierpnia 2015 r. deklarując podstawę wymiaru składek w kwocie 9.897,50 zł. Z zeznań odwołującej się wynikało, że prowadziła działalność przez półtora miesiąca. W dniu 15 września urodziła dziecko. K. K. zeznała, że prowadziła działalność od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 15.00 oraz w soboty od 8.00 do 10.00, przez cztery soboty, podczas każdej soboty był jeden klient. Odwołująca się za okres od 15 września 2015 r. do 12 września 2016 r. pobrała zasiłek w łącznej kwocie 82.901 zł. Po zakończeniu urlopu macierzyńskiego nie kontynuowała działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wyniki postępowania nie wykazały prowadzenia przez odwołującą się rzeczywistej działalności gospodarczej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym oraz dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. W ocenie Sądu Okręgowego zadeklarowanie maksymalnej podstawy wymiaru składki i jej uiszczenie w kwocie nieznajdującej pokrycia w przewidywanych zyskach świadczyło o zamiarze osiągnięcia maksymalnego zasiłku z ubezpieczenia społecznego. Odwołująca się przyznała, że celem rozpoczęcia działalności było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego, a rozwój firmy wnioskodawczyni planowała po wychowaniu córki. Sąd Okręgowy stwierdził, że ustalone w sprawie okoliczności, a przede wszystkim niewykonywanie działalności wpisanej do ewidencji (fryzjerstwo i pozostałe usługi

kosmetyczne) z powodu braku jakichkolwiek warunków do prowadzenia działalności w tym zakresie (brak kwalifikacji, brak stosownego wyposażenia) i ograniczenie usług do malowania paznokci przy bardzo słabych kwalifikacjach nawet w zakresie manicure hybrydowego, wskazywało, iż podjęte przez odwołującą się działania nie stanowiły działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 29 października 2021 r., III AUa 274/19 oddalił apelację K. K. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że działalność odwołującej się nie miała przymiotów działalności gospodarczej. Przede wszystkim, co potwierdziła odwołująca się w swoich zeznaniach z postępowania przed organem, głównym celem rozpoczęcia prowadzenia przez nią działalności gospodarczej była chęć uzyskania zasiłku macierzyńskiego, ponieważ znajdowała się wówczas już w 8 miesiącu ciąży. Celem K. K. nie było zatem osiągnięcie zysku i prowadzenie działalności w dłuższej perspektywie czasowej, co stanowiło o braku ciągłości tej działalności, za czym przemawiał fakt, że do chwili obecnej, nie została ona podjęta. Odwołująca się nie miała ani doświadczenia zawodowego, ani stosownych kwalifikacji do wykonywania usług w zakresie objętym wpisem w CEIDG tj. usług fryzjerskich i innych usług kosmetycznych, legitymując się jedynie certyfikatem ukończenia kursu internetowego w zakresie manicure hybrydowego, a wszystkie osoby, które potwierdzały wykonywanie przez nią tego rodzaju usługi pochodziły z kręgu jej bliskich znajomych, przy czym miała być usługa jednokrotna.

Sąd Apelacyjny wykluczył, by działalność miała charakter zarobkowy, ponieważ: odwołująca się zadłużyła się nawet u dalszej rodziny, aby ponieść bieżące koszty tej działalności, w tym zapłacić wysokie składki na ubezpieczenia, w związku z zadeklarowaną maksymalną podstawą ich wymiaru; zysk z tej działalności wyniósł niewiele ponad 200 zł.; zorganizowanie działalności odbyło się nakładem minimalnych kosztów; wynajmowany lokal nie spełniał wymogów sanitarnych do świadczenia usług, jakie deklarowała odwołująca się; umowa najmu lokalu została wypowiedziana przez wnioskodawczynię pismem z 30 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny wskazał również na znany z urzędu powtarzający się mechanizm działań kobiet w ciąży rozpoczynających prowadzenie działalności

gospodarczej przy pomocy Spółki „Równi w Pracy” , mający swoje odzwierciedlenie również w przedmiotowej sprawie. Kobiety te, tak jak odwołująca się, miały świadczyć usługi kosmetyczne po ukończeniu kursu online z manicure hybrydowego, zakupując niezbędne przedmioty i artykuły kosmetyczne od dostawców wskazanych przez Spółkę, przy następczym zadeklarowaniu maksymalnej podstawy wymiaru składek i pobieraniu przez długie okresy świadczeń z ubezpieczenia chorobowego.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny stwierdził, że w przypadku odwołującej się K. K. w zakwestionowanym przez organ rentowy okresie, nie powstał ważny tytuł ubezpieczeń społecznych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożyła odwołująca się zaskarżając wyrok ten w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego polegającego na ustaleniu czy nawet krótki okres prowadzenia działalności gospodarczej przez około półtora miesiąca spełnia ustawowe przesłanki działalności gospodarczej wymienione w art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i w konsekwencji spełnienia tych przesłanek, czy skutkuje objęciem takiej osoby świadczeniami z ubezpieczenia społecznego. W ocenie skarżącej w sprawie zachodzi potrzeba wyjaśnienia powyższego istotnego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy, ponieważ orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie nie jest jednolite i występują orzeczenia o rozbieżnej treści o czym poniżej, a ponadto wyjaśnienie tego zagadnienia prawnego jest istotne, gdyż dotyczy bardzo dużego kręgu osób prowadzących w ten sposób pozarolniczą działalność gospodarczą jest często kwestionowane przez organ rentowy wydawanymi decyzjami wyłączającymi te osoby z ubezpieczenia.

Odpowiedź na skargę kasacyjną wniósł organ rentowy, wnosząc o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Skarżąca nie zdołała jednak wykazać tej przesłanki.

W orzecznictwie za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841).

Rozpatrzenie skargi kasacyjnej z uwagi na przesłankę zagadnienia prawnego nie zachodzi, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

W rozpoznawanej sprawie istotne zagadnienie prawne sprowadza się do sugerowanej przez skarżącą potrzeby wyjaśnienia kwestii znaczenia długości faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej a w konsekwencji spełnienia warunków do nabycia prawa do korzystania ze świadczeń z systemu ubezpieczeń

społecznych. Tak sformułowane zagadnienie jest jednak pozorne. Wbrew twierdzeniom skarżącej brak jest rozbieżności w orzecznictwie w powyższej kwestii. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że „prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje” (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313 z glosą K. Stepnickiej, LEX/el 2018 czy z 30 października 2018 r., I UK 277/17, LEX nr 257051). W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd według którego podstawą do powstania obowiązku ubezpieczenia w oparciu o art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej, co oznacza, że wykonywanie tej działalności, to rzeczywista działalność zarobkowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 listopada 2005 r., OSNP 2006 nr 19-20, poz. 309; z 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z 19 lutego 2010 r., LEX nr 590235; z 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533; z 25 stycznia 2017 r., II UK 621/15, LEX nr 2248732). Wobec powyższego faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej to coś więcej niż jedno-lub kilkurazowe przygotowanie dokumentów dla jedyne go klienta, zapewniającego śladowe przychody (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2018 r., LEX nr 2609126) lub incydentalna sprzedaż używanych rzeczy za kilkadziesiąt złotych rocznie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2016 r., I UK 196/15, LEX nr 2010791; a także wyroki: z 13 września 2016 r., LEX nr 2122404 - co do 30 umów wypożyczenia strojów karnawałowych; z 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127 - co do trzykrotnej usługi opieki nad osobą niepełnosprawną, pielęgnacji i towarzystwa; z 21 września 2017 r., I UK 366/16, OSNP 2018 nr 7, poz. 98 - co do zarejestrowania działalności gospodarczej w zakresie udzielania korepetycji w ostatnim miesiącu ciąży; - z 23 września 2020 r., II UK 353/18, LEX nr 3106218 - co do wykonania zleceń sprzątania kilku pomieszczeń).

Skarżąca kontestuje w skardze ustalenia faktyczne dokonane w ramach przeprowadzonego postępowania na podstawie których Sąd Apelacyjny stwierdził,

że działalność odwołującej się nie cechowała się przymiotami działalności gospodarczej, w tym ciągłością i zarobkowym charakterem (świadczona przez półtora miesiąca przed urodzeniem działalność nie miała charakteru zarobkowego oraz ciągłego, odwołująca się nie wykonywała działalności wpisanej do ewidencji (fryzjerstwo i pozostałe usługi kosmetyczne) z powodu braku jakichkolwiek warunków do prowadzenia działalności w tym zakresie (brak kwalifikacji, brak stosownego wyposażenia) i ograniczenie usług do malowania paznokci przy bardzo słabych kwalifikacjach nawet w zakresie manicure hybrydowego). W wyniku ustalenia, że pozorowany przez wnioskodawczynię tytuł ubezpieczenia w rzeczywistości nie istniał, ponieważ podjęte przez nią działania nie spełniały wymogów legalnej definicji działalności gospodarczej, Sądy obu instancji przyjęły prawidłowo brak podstaw do objęcia odwołującej się ubezpieczeniami przewidzianymi dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

Zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Mając zatem na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.